

## IV. NEKROLOGI

### PROF. DR HAB. JERZY WOLNIAK (1925-2006)

W dniu 2 kwietnia 2006 r. nieoczekiwana śmierć zabrała z naszego grona prof. dr. hab. Jerzego Wolniaka – wybitnego znawcę problematyki pieniężnej, bankowości i prawa bankowego.

Prof. dr hab. Jerzy Wolniak urodził się 18 kwietnia 1925 r. w Częstochowie w rodzinie inteligentnej. We wrześniu 1939 r. zamieszkał w Lubartowie, a od października 1940 r. – w Kielcach, gdzie na kompletach tajnego nauczania ukończył pierwszą klasę liceum. Pod koniec 1942 r., po ucieczce z niemieckiego Urzędu Pracy (połączonej z utarczką z żandarmem), był poszukiwany przez policję niemiecką. W związku z tym w lutym 1943 r. przeniósł się do Warszawy, przybierając nazwisko Zbigniew Kowalski. W Warszawie pracował jako robotnik w wytwórni kopert „Społem”. W maju 1944 r. przeniósł się do Częstochowy, powrócił do prawdziwego nazwiska i pracował jako robotnik w fabryce marmolady „Społem” – kontynuując jednocześnie naukę na kompletach tajnego nauczania.

W lutym 1945 r. złożył w Częstochowie egzamin dojrzałości. W kwietniu 1945 r. przeprowadził się do Krakowa i rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, zakończone w 1947 r. uzyskaniem dyplomu magistra praw. W tym samym też roku przeniósł się do Poznania i po studiach na sekcji ekonomicznej Wydziału Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego otrzymał dyplom magistra nauk ekonomiczno-politycznych.

W okresie od 15 czerwca 1948 do 15 grudnia 1949 r. był aplikantem w sądzie w Gnieźnie. Natomiast 16 grudnia tegoż roku podjął pracę w Oddziale Narodowego Banku Polskiego w Poznaniu. W 1950 r. przeniesiony został do oddziału wojewódzkiego tegoż banku, pracując początkowo w Wydziale Kredytów, a następnie w latach 1951-1969 w Wydziale Planowania, koordynującym działalność podległych oddziałów operacyjnych banku w zakresie kredytowania i kontroli przedsiębiorstw. Najpierw zajmował stanowisko rzeczoznawcy do spraw pieniężno-kredytowych (od 1952 r.), a następnie specjalisty do spraw systemu kredytowego (od 1966 r.), pełniąc jednocześnie funkcję zastępcy naczelnika. Od lutego 1970 r. powołany został na stanowisko naczelnika Wydziału Analiz, w którym zajmował się opracowywaniem wojewódzkich bilansów pieniężnych przychodów i wydatków ludności oraz planami kasowymi.

22 kwietnia 1970 r. na podstawie rozprawy zatytułowanej *Przemiany w polskim systemie bankowym w okresie decentralizowania systemu zarządzania* Rada Wydziału Ekonomiki Produkcji Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu nadała Mu stopień doktora nauk ekonomicznych.

10 marca 1981 r. habilitował się na Wydziale Planowania i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie rozprawy pt. *Marksistowskie koncepcje pieniądza jako przesłanki instrumentalnego posługiwania się nim w socjalizmie*.

Z Uczelnią związany był ponad 50 lat. Niezależnie od pracy w Narodowym Banku Polskim, już w 1955 r. podjął dodatkowe zajęcia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, początkowo w ramach umowy zryczałtowanej (od października 1955 r. do stycznia 1957 r.). Później zatrudniony został jako asystent (pół etatu w okresie od 1 lutego 1957 r. do 31 grudnia 1960 r.), a następnie jako starszy asystent (pół etatu w okresie od stycznia 31 lipca 1961 r.). W latach 1961-1962 prowadził zajęcia w Katedrze Finansów Wyższej Szkoły Ekonomicznej w ramach prac zleconych. Podjął je ponownie w październiku 1965 r. i kontynuował do końca czerwca 1968 r. Od października tegoż roku do końca lipca 1969 r. pracował w Katedrze Finansów jako starszy wykładowca na pół etatu, a następnie – do czerwca 1973 r. – w ramach prac zleconych. Od 1 października 1973 r. do 30 września 1974 r. zatrudniony był jako adiunkt (pół etatu) w Instytucie Finansów i Rachunkowości. Natomiast 1 października 1974 r. zatrudniony został w Instytucie Finansów na stanowisku docenta kontraktowego. W 1982 r. objął stanowisko docenta etatowego, a od 1 października 1991 r. – profesora nadzwyczajnego.

W Uczelni pełnił szereg funkcji organizacyjnych. W latach 1984-1987 był prodziekanem Wydziału Planowania i Zarządzania, w latach 1987-1991 pełnił funkcje dyrektora Instytutu Finansów, w latach 1991-1993 – kierownika Katedry Bankowości i Ubezpieczeń, a w latach 1993-1995 – kierownika Katedry Bankowości. Po przejściu na emeryturę w 1995 r. nadal pracował w Uczelni.

Prof. dr hab. Jerzy Wolniak był autorem kilkudziesięciu publikacji z zakresu bankowości, kredytowania jednostek gospodarczych i funkcjonowania systemu pieniężnego. Był promotorem jednej pracy doktorskiej i recenzentem jednej pracy habilitacyjnej. Początkowo zainteresowania badawcze prof. dr hab. Jerzego Wolniaka dotyczyły systemu bankowego, polityki pieniężnej i kredytowej, obiegu pieniężnego oraz równowagi rynkowej. Wyniki swych badań publikował głównie na łamach takich czasopism, jak „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, „Bank i Kredyt”, „Finanse” i „Rachunkowość”. Uczestniczył w opracowaniu szeregu skryptów i podręczników. Jest współautorem licznych podręczników i monografii. W szczególności należy wymienić tutaj: *Finanse*, t. 2 (PWN, Warszawa 1974); *Finanse*, t. 1, cz. 2. *Finanse gospodarki* (PWN, Poznań 1975); *Z zagadnień polityki pieniężnej* (Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 1976); *Materiały pomocnicze do nauczania finansów*, cz. 2 (Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 1977); *Finanse. Podręcznik dla szkół ekonomicznych*, cz. 2. *Pieniądże, kredyt i banki* (PWN, Warszawa 1978); *Finanse w socjalizmie. Zarys teorii* (PWE, Warszawa 1979); *Finanse. Podręcznik dla szkół ekonomicznych* (PWN, Warszawa 1980); *Problemy pieniężno-kredytowe i walutowe* (Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 1981); *Badania nad systemowymi czynnikami nierównowagi gospodarczej* (PWN, Warszawa 1984); *Współczesna inflacja polska – próba badania* (Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 1994; wydanie II, 1995); *Finanse publiczne* (PWN, Warszawa 1995; wznowienia 1999, 200 i 2001); *Wokół inflacji – fetysz czy ograniczenie rozwoju* (Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań 2002); *Polityka gospodarcza – studia i przyczynki* (Oficyna Wydawnicza Garmond, Poznań 2005).

Prof. dr hab. Jerzy Wolniak był utalentowanym pedagogiem. Młodzieży akademickiej stawiał wysokie wymagania, umiejętnie jednocześnie inspirując ją do samodzielnego myślenia i efektywnego działania. Zajęcia dydaktyczne prowadzone przez Profesora stały na wysokim poziomie. Jerzy Wolniak w interesujący sposób potrafił kojarzyć wyniki swych dociekań teoretycznych z doświadczeniem wyniesionym z czasów pracy w Narodowym Banku Polskim. Nie tylko Jego wykłady kursowe i specjalizacyjne z finansów, bankowości czy prawa bankowego cieszyły się uznaniem słuchaczy, lecz również prowadzone seminaryjne magisterskie i dyplomowe. Niektórzy z wypromowanych przez prof. dr hab. Jerzego Wolniaka magistranci zajmują dziś odpowiedzialne stanowiska w instytucjach finansowych i innych podmiotach życia gospodarczego.

Za swą działalność naukową Profesor odznaczony został m.in. Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi. Czterokrotnie nagradzany był przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za udział w opracowywaniu podręczników akademickich i monografii naukowych (1979, 1980, 1985 i 1996).

Profesor Wolniak był osobą życzliwą i przyjaźnie odnoszącą się do otoczenia. Jego odejście spośród grona żyjących pracowników Uczelni spowodowało pustkę boleśnie odczuwaną przez przyjaciół. Zabrakło nagle kogoś, kto stanowił intelektualną podporę w dyskusjach katedralnych i seminaryjnych. Kogoś, kto był bliskim, serdecznym człowiekiem, budził szacunek, podziw i sympatię – i to zarówno ze względu na swoje walory intelektualne, jak i osobowościowe. Prawość charakteru profesora ujawniała się w każdym czynie. Był to bowiem człowiek na wskroś uczciwy, szlachetny, promieniowała zeń dobroć i zacność. W dyskusjach seminaryjnych był dyskutantem niezmordowanym, pełnym inwencji, coraz to nowych pomysłów i dociekliwych pytań. Spotkania z doktorantami – zwłaszcza zaawansowanymi w pisaniu rozpraw – traktował jako suchą zaprawę przed publiczną obroną. Jego dociekliwość w drażeniu problemów i dążeniu do prawdy budziła podziw otoczenia. Zwykle zachęcał doktorantów do zdecydowanej obrony swoich poglądów, nieulegania krytyce innych, jeśli są przekonani o słuszności swoich tez. Po dyskusjach seminaryjnych gotowy był poświęcić swój czas – bez jakichkolwiek ograniczeń – zainteresowanym osobom.

W dyskusyjnych kwestiach potrafił odkrywać wątki, których inni nie dostrzegali. Ta wnikliwość analityczna prowadziła nieraz do zburzenia konstrukcji proponowanej przez referenta. W konsekwencji nieraz referent tracił pewność siebie i wykazywał wręcz bezradność. Wówczas prof. Wolniak pokazywał drogę wyjścia z kłopotliwej intelektualnie sytuacji. Był bowiem krytykiem konstruktywnym, a prawość charakteru wręcz przynaglała Go do takiego zachowania.

Profesor zdawał sobie sprawę, że do samodzielnego myślenia i aktywności intelektualnej pobudzają przede wszystkim zajęcia, podczas których unika się encyklopedycznych lub typowych podręcznikowych treści – a wskazuje na problemy kontrowersyjne – uwzględniając zmienność zjawisk i procesów wywołujących dyskusje. Dlatego w czasie prowadzonych zajęć starał się łączyć wyniki swych prac badawczych i przemysłów z przekształceniami dokonującymi się w mechanizmach funkcjonowania pieniądza i banków.

Profesor Jerzy Wolniak dzielił się chętnie z młodszymi kolegami swoimi przemyśleniami i twórczymi pomysłami wypływającymi z wiedzy i doświadczenia. Nieraz zresztą nawiązywał do atmosfery seminariów uniwersyteckich, których był uczestnikiem, a które prowadzone były w latach 1957-1961 przez prof. Edwarda Taylora.

Zarówno cechy charakteru Profesora Wolniaka, jak i intelektualna przenikliwość sprawiły, że w pamięci współpracowników, młodszych kolegów, doktorantów, magistrantów i studentów pozostał obraz człowieka prawego, mądrego, skromnego, uczciwego, pełnego życzliwości, budzącego zaufanie, stawiającego wysokie wymagania przede wszystkim sobie – a tolerancyjnego i pełnego pobłażliwości wobec innych.

*Alfred Janc, Halina Wilk, Eryk Wojciechowski*